

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 962

van **GWENNY DE VROE**

datum: 31 augustus 2020

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Kaderrichtlijn Water - Rioleringsbeleid (2)

Tegen 2027 moet de kwaliteit van het water in Vlaamse kanalen, beken en rivieren gevoelig hoger zijn. Dat is zo afgesproken in de Europese kaderrichtlijn Water en in het Vlaamse decreet Integraal Waterbeleid. Als we tegen 2027 in onze waterlopen een goede kwaliteit willen behalen, dan moeten we vandaag nog initiatieven nemen om te investeren om het rioleringsnet verder uit te breiden.

In opvolging van mijn schriftelijke vraag nr. 487 van 13 maart 2020 had ik graag een antwoord ontvangen op onderstaande vragen.

1. Zal de timing van 2027 gehaald worden? Wat is de stand van zaken van de ontwerp-stroomgebiedbeheersplannen 2022-2027? Hoe evalueert de minister de gebiedsgerichte prioritering?
2. Wat is de stand van zaken van de optimalisaties rond assetmanagement in uitvoering van het regeerakkoord? Hoe verloopt het overleg met de sector?
3. Wat is de stand van zaken van de bevraging bij alle Vlaamse gemeenten in het kader van de gemeentelijke performantie-indicatoren om het onderhoud en de inspectie van de rioleringen in Vlaanderen te optimaliseren?
4. Op welke manier wordt onderzocht of bijkomende handhavingsmaatregelen nodig zijn om ervoor te zorgen dat al de middelen die geïnd worden via de saneringsbijdragen effectief gebruikt worden om de rioleringsdoelstellingen te realiseren? Wat is de stand van zaken van het onderzoek?
5. Uit onderzoek van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) blijkt dat door tussen de gemeenten bijkomende solidariteit te doen spelen, er een betere allocatie van de middelen mogelijk is, waardoor het investeringsniveau kan stijgen.

Plant de minister acties om gemeenten te sensibiliseren om op een meer solidaire basis samen te werken?

6. De doorlooptijd van investeringsprojecten is veel te lang.
 - a) Wat is de stand van zaken van de vereenvoudiging van de voorbereidende procedures? Welke bijkomende stappen zal de minister nemen om aan dit probleem te verhelpen?
 - b) Hoe zullen de investeringsprogramma's van Aquafin, het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) en de lokale besturen beter op elkaar worden afgestemd?
 - c) Hoe zal de minister het principe van de responsabilisering inbrengen?

ANTWOORD

op vraag nr. 962 van 31 augustus 2020

van **GWENNY DE VROE**

1. De ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 liggen sinds 15 september 2020 in openbaar onderzoek en zijn te raadplegen via www.volvanwater.be. Ik wil benadrukken dat ik ten volle het openbaar onderzoek wil respecteren en iedereen de kans wil geven om onbevangen op de ontwerpplannen te reageren.

Net zoals in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021, wordt voor de oppervlakte-waterlichamen opnieuw een gebiedsgerichte aanpak en prioritering voorgesteld, rekening houdende met hun actuele toestand en met de doelafstand.

De ontwerpplannen 2022-2027 hebben momenteel de ambitie om een derde van de oppervlaktewaterlichamen in een goede toestand te krijgen tegen eind 2027. Voor de andere waterlichamen worden de inspanningen in de tijd gespreid om later een goede watertoestand te kunnen bereiken. Waterlichamen waar een goede ecologische toestand tegen eind 2027 haalbaar geacht wordt, mits de nodige inspanningen, worden naar voor geschoven als speerpuntgebied. Waterlichamen waarvoor een goede ecologische toestand tegen eind 2033 haalbaar geacht wordt of waarvoor een belangrijke waterkwaliteits-verbetering kan gerealiseerd worden, vormen aandachtsgebied.

Door in deze gebieden inspanningen zo veel mogelijk te bundelen, willen we de slaagkans maximaliseren en zo maximale invulling geven aan de vereisten van de Europese kaderrichtlijn Water.

Daarbij worden van iedereen inspanningen verwacht, zowel van waterbeheerders, andere overheidsdiensten, als van watergebruikers. Via gebiedsgericht overleg en integrale projecten in de speerpunt- en aandachtsgebieden worden visies en acties afgestemd en win-wins gezocht. Die afstemming en samenwerking is enkele en alleen mogelijk door een gebiedsgerichte werking. De lokale partners zijn hier ook sterk voorstander van.

Na afloop van het openbaar onderzoek zal de CIW alle ontvangen opmerkingen en adviezen verwerken en mij tegen de zomer van 2021 aangepaste ontwerpplannen voorleggen.

2. In april 2020 heb ik gesprekken opgestart met de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), de nv Aquafin, Aquaflanders, de VVSG en Vlario om uitvoering te geven aan volgende paragrafen uit het regeerakkoord:

"We hervormen de financieringssystemen voor gemeenten en Aquafin naar een meer resultaatgerichte, flexibele en programmatorische aanpak, met sterk vereenvoudigde procedures en meer responsabilisering in de taakverdeling tussen VMM en de rioolbeheerders. We zorgen voor betere afstemming tussen rioolbeheerders en anderen die belang hebben bij de rioleringswerken, onder andere beheerders van het openbaar domein en de andere nutssectoren.

Het landschap van publieke drinkwater- en afvalwateroperatoren kan efficiënter georganiseerd worden met een logischere taakverdeling. Samen met de verschillende operatoren ontwikkelen we een visie op de toekomst van het waterlandschap. Omwille van de sterke interactie tussen de riolerings- en hemelwaternetwerken, dragen we Aquafin op om het asset management voor de netwerken te coördineren met de diverse rioolbeheerders. Zo realiseren we belangrijke efficiëntiewinsten en krijgen we beter zicht op de staat van de stelsels en hun onderhoud."

Tijdens verschillende overlegmomenten op initiatief van mijn kabinet werden in de periode april tot en met juni de standpunten en visie van voornoemde actoren besproken. Dit heeft reeds geleid tot enkele concrete afspraken.

- **Verdere uitbouw van het stelsel: Responsabilisering via doelstellingen**

Het Vlaamse Gewest evolueert van een actor naar een regisseur. Meer bepaald zal het Gewest aan de betrokken actoren doelstellingen opleggen en de behaalde resultaten opvolgen. De Vlaamse doelstellingen worden vertaald naar elke gemeente (en desgevallend haar rioolbeheerder) afzonderlijk. Voor het bovengemeentelijke luik wordt hiertoe een nieuwe beheersovereenkomst tussen het Vlaams Gewest en de nv Aquafin uitgewerkt. Elke actor is zelf verantwoordelijk voor het behalen van zijn doelstellingen. De toezichthouder krijgt de nodige instrumenten om desgevallend handhavend op te treden.

- **Asset-management**

Het Vlaamse Gewest verplicht tegen uiterlijk 2027 de toestand van het Vlaamse gemeentelijke rioolstelsel in kaart te brengen. De gemeentelijke rioolbeheerder is hiervoor verantwoordelijk

Aan de verplichting tot het in kaart brengen van het gemeentelijk rioolstelsel werd een duidelijk tijdspad gekoppeld, met name:

- Eind 2021: alle gemeenten hebben hun info opgeladen in AWIS-rioolinventaris
- Eind 2022: volledige rioolinventaris, risicokaart en inspectieplan tot 2027 beschikbaar
- Eind 2023: 25 % van het inspectieplan is uitgevoerd, waaronder minimaal 25% van de kritische riolen
- Eind 2025: meest kritische riolen geïnspecteerd, 50 % van het inspectieplan uitgevoerd
- Eind 2027:
 - inspectieplan volledig uitgevoerd, geëvalueerd – incl. maatregelenprogramma
 - resultaat in een toestandskaart en een geactualiseerde risicokaart
 - inspectieplan 2028 – 2033 beschikbaar

Om de kwaliteit te waarborgen en te zorgen voor uniformiteit onder de rioolbeheerders, zullen voornoemde actoren in overleg en binnen de overlegstructuren van Vlario, standaarden en minimumvereisten voor de opmaak van inspectieplannen, toestands- en risicokaarten uitwerken.

- **Monitoren overstorten**

Het Vlaamse Gewest geeft aan Aquafin de opdracht om in overleg met de VMM en de gemeentelijke rioolbeheerder de uitbouw van een overstortmeetnet op het gemeentelijk netwerk te coördineren en te installeren. Het aantal meetlocaties zal gradueel opgebouwd worden. Standaarden en kwaliteitsborging worden afgestemd met de VMM.

De meetresultaten worden naar de overheid, rioolbeheerders en gemeenten ontsloten via open data zodat de verschillende partijen deze gegevens kunnen gebruiken om hun werking te evalueren en bij te sturen.

Deze concrete afspraken werden door de Vlaamse Regering formeel bekrachtigd op vrijdag 25 september.

3. Aan de online-bevraging “gemeentelijke performantie indicatoren” hebben in 2019 289 van de 308 Vlaamse gemeenten deelgenomen. De vragen hadden betrekking op het werkjaar 2018. Dit is ook de reden dat we hier nog werken met het aantal gemeenten voor de fusies.

De bevraging is een waardevolle bron van informatie voor overheid en voor de gemeenten zelf, om zich te vergelijken met anderen.

Wat onderhoud en inspectie betreft, komen we tot de volgende vaststellingen:

- er moeten nog heel wat inspanningen geleverd worden inzake het (preventief) onderhoud en de inspectie van rioleringen. Camera-onderzoek en putcamera-inspectie gebeuren op een te beperkte schaal en nog niet structureel genoeg. Dit gebeurt ook nog te vaak enkel op plaatsen waar problemen opduiken en het eigenlijk al te laat is;
- de situatie is wel beter voor de zogenaamde pompstations – dit zijn belangrijke technische installaties in het netwerk waar het afvalwater wordt doorgepompt om uiteindelijk gezuiverd te worden;
- voor andere belangrijke punten in het netwerk zoals wervelventielen en knijpconstructies wordt weliswaar een positieve trend wordt waargenomen, maar het blijft een feit dat ze globaal genomen nog veel te weinig gecontroleerd worden;
- dezelfde vaststelling moeten we maken voor de controle van de overstorten. Dit zijn plaatsen waar afvalwater dat niet verwerkt kan worden door het rioleringsstelsel naar de waterloop geëvacueerd wordt.

Door de beslissingen die recentelijk genomen zijn in het kader van een integrale en doorgedreven benadering van het asset management (zie vraag nr. 2), zullen we in belangrijke mate aan deze probleempunten remediëren.

4. Het gebruik van de geïnde saneringsmiddelen wordt door de economisch toezichthouder bij de VMM onderzocht door het verplicht door de rioolbeheerders jaarlijks in te vullen rapporteringsinstrument. De VMM kan hierbij ook beroep doen op de omzendbrief van 20 december 2013 die bijkomend stipuleert dat alle geïnde bijdragen voor de sanering dienen gebruikt te worden.

Tot op heden is uit het onderzoek gebleken dat de rioolbeheerders zich houden aan de wetgeving en de geïnde saneringsbijdragen niet voor andere zaken aanwenden.

Wel gebeurt het dat er reserves worden aangehouden en gebundeld om toekomstige uitgaven te dekken, alsook dat gemeenten uit andere fondsen bijleggen om saneringsuitgaven te dekken.

5. Binnen een solidair samenwerkingsverband wordt eenzelfde gemeentelijk tarief opgelegd. De middelen worden geaggregeerd en daar ingezet waar ze de meeste impact hebben, zonder rekening te houden met de gemeentegrens binnen het samenwerkingsverband. Hierbij denken we aan het uitbreiden van het netwerk voor het halen van de goede toestand van de waterlichamen cf. de Kaderrichtlijn Water en het vervangen van het huidige rioleringsnetwerk waar nodig.

Momenteel werken reeds vier rioolbeheerders op een solidaire basis, zijnde HidroRio, Infrax West, Inter-Aqua en Riobra. Ongeveer één derde van de gemeenten maakt deel uit van één van deze rioolbeheerders.

De gemeentelijke autonomie staat momenteel voorop in het rioolbeheer, waardoor een gemeente vrij kan kiezen in welk systeem zij instapt of overstapt. Conform het regeerakkoord, hervormen we de financieringssystemen voor de gemeenten naar een meer resultaatgericht, flexibele en programmatorische aanpak. De gesprekken hierover lopen momenteel, dus ik kan niet vooruit lopen op de resultaten.

Ik wil wel al aangeven dat het huidige lokaal pact ook kan bekeken worden als een vorm van solidariseren op Vlaams niveau.

Immers, doordat Aquafin via het Lokaal Pact nu al een deel van de gemeentelijke opdracht uitvoert, om in de toekomst aan de plaatselijke rioolbeheerder over te dragen, is op deze manier wel een extra vorm van solidariteit in het leven geroepen.

6. a) Ik deel uw analyse dat de doorlooptijd van investeringsprojecten te lang is. Dit is dan ook een grote bekommernis van mijzelf. Daarom heb ik mijn administratie de opdracht gegeven om hier rond actie(s) te ondernemen.

Vooraleer dieper in te gaan op de vraag wil ik wel stellen dat de doelstellingen van de kaderrichtlijn water pas met succes kunnen gehaald als alle betrokken actoren meewerken: dit is niet enkel Aquafin, maar zijn ook de gemeenten, de gemeentelijke operatoren, de beheerders van het openbaar domein, de industrie en de landbouw. Ik blijf, ook via mijn administratie, inzetten op een doorgedreven samenwerking tussen de verschillende actoren op het terrein.

De doorlooptijd van een project is een zeer complexe problematiek waarin heel wat elementen spelen. Door de grote stappen die de laatste jaren gezet zijn in de waterzuivering, zijn we vandaag in de buitengebieden terecht gekomen. De realisatie van een project vergt een belangrijke samenwerking tussen alle partijen, ook reeds in de voorbereidende fase. Het verder inzetten op samenwerking en het vastleggen van engagementen van alle betrokkenen, van bij de start van het project, is bijgevolg belangrijk.

Daarnaast blijft het ook belangrijk om aandacht te hebben aan de vergunningsproblematiek en de problematiek van de grondverwerving.

- b) Hiervoor werden in het verleden al heel wat initiatieven op stapel voor gezet, maar dit blijft een punt dat nog steeds voldoende aandacht verdient.

In het laatste regeerakkoord is expliciet de rol van Aquafin als "matchmaker" opgenomen. Hiermee reken ik er op om grote stappen te zetten inzake de samenwerking tussen verschillende actoren en beleidsdomeinen. Deze rol als "matchmaker" is ook opgenomen in het kader rond asset management dat op 25 september door de regering werd goedgekeurd. Daarnaast werk ik ook actief met mijn collega's in de regering samen om deze problematiek niet alleen actief op de agenda te plaatsen, maar ook daadwerkelijk te laten resulteren in een betere afstemming.

- c) Een eerste stap in het responsabiliseren van de actoren heb ik reeds gezet door de actoren doelstellingen op te leggen. Aan deze doelstellingen zijn echter belangrijke verantwoordelijkheden gekoppeld.

Er is een concreet engagement nodig vanwege de actor en vanwege de overheid, met inbegrip van de repercussies die gekoppeld zijn aan het niet halen van doelstellingen. Het wetgevend kader om dit engagement vorm te geven, zal nog verder worden uitgewerkt.